

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

II. Crammerus Cantuariensis Episcopus Henrici flagitijs subscribit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

quendi facultas rediisset, nihil eorum effari potuit, quæ meditatus venerat, sed è contrario ea omnia proloquutus est quæ tacere constituerat, Regi impietatem suam & causam iniquitatem ante oculos ponens. Quare tam inopinata Rex mirabiliter commotus, quum sapius Polum inter loquendum occidere cogitaret (ut uterque postea narrare solebat) orationis eius simplicitate ac submissione prohibitus fuit. Porro quidquid in hac matrimoniali causa afferri potuit argumentorum ac rationum; id omne comprehensum conspicitur in iis libris, quos Ioannes Rossensis, Ioannes Holimanns Bristolienfis, Episcopi, Abelus presbyter, & ij septem Iurisperiti, quorum antea mentio facta est, partim Latino, partim Anglico sermone conscriptos super ea re reliquerunt. Apud Hispanos vero idem argumentum tractarunt Franciscus Royas, Alphonfus Vervefus, Alphonfus de Castro, & Sepulveda: Apud Lusitanos, Alvarus Gomefius: apud Germanos, Ioannes Cochleus. Erasmus, ne Regis gratiam amitteret, in nullam partem quidquam affirmare ausus est, donec Regem ab Ecclesia descivisse cerneret. Apud Belgas scripserunt Ludovicus de Schora; apud Italos Cardinales Cajetanus, & Ludovicus Nugarola Comes Veronenfis: apud Celtas pauci quidem, sed tamen iudicium suum interposuerunt de ea causa, Eguinarius Baro, Franciscus Duareus, & Conanus Regius libellorum magister. Deniq; ut gerebatur hoc negocium in totius orbis teatro, ita omnium iudicia subibat, aliis huic, aliis illi parti faventibus. Major tamen fortiorque pars ad Regine causam probandam perpetuo inclinabat: quin ausum dicere & veritatem ab eadem stetisse, si modo communi & universali hominum opinioni recte plurimum à Philosophis tribuitur, & vulgo receptum est sine errore, ut quod omnium consensu comprobatum esse ostenditur, id tanquam Dei ipsius testimonio confirmatum admittatur. Henricus omnia infeliciter sibi succedere videns, ut rei suæ melius consuleret, terrorem aliquem Pontifici Romano injiciendum putavit. Itaque Anno millesimo quingentesimo trigesimo palam edixit, ne quis suorum subditorum in Romana Curia circa Regis voluntatem quidquam deinceps peteret aut procuraret. Dum tanto malorum pondere premitur Rex infelicissimus, Volsæus interrim, qui eorum auctor fuerat, in Eboracensi arce inter gaudia & epulas splendide agit quin & mirram suam, quam Rex illi abstulerat, repetere au-

det. Id Rex Volsæi superbia imputans, nec ferendum iudicans, jubet hominem, in ipso die inaugurationi destinato, præsentem nobilium ingenti multitudinem, ab Henrico Northumbriæ apprehendi, & Londinum captivum duci. At is in itinere ad Lancastriæ oppidum IV. Calendas Decembris è vita migravit. En scelerum eventum! en fortem hominum! quorum in vita si qua fuit ad tempus malacia & tranquillitas, mox ecce tibi rursus tempestates ac procellas, & post mundanæ felicitatis diem, atram noctem adversitatum. Et est vicissitudo quædam adversæ fortunæ, quæ non simul & semel omnem suum impetum in Volsæum effudit, sed primum eum concussit, tum quum ex aula eiceretur, deinde prorsus prostravit, quum è vivis sublatus est. *Parum fida res est, fortuna blandiens: nam in ipso illo festigio, ad quod nos evexit, calamitatum nostrarum semina exsurgunt, ipsa felicitate, si sit nimia, ex se gignente & sibi accersente ruinæ suæ causas.*

II. Illis ipsis diebus Gulielmus Varamus Archiepiscopus Cantuariensis qui summo studio Regine partes defenderat, ex hac vita ad alteram illam evocatus fuit. Rex quum decrevisset tanti honoris locum & tam opimum beneficium nemini præterquam tali viro dare, qui suæ libidini in omnibus obsequeretur, à Thoma Boleno rogatur, ut id conferat Presbytero cuidam, qui ipsi fuerat à sacello, quem dicebat divortium vehementer approbare atque exoptare, & in omnibus Regis voluntati suam accommodaturum. In quam sententiam quum & Anna Bolena Regi supplicasset, hujus maxime precibus motus dictum presbyterum, Cranmerum nomine, designat Archiepiscopum, sub hac sædissima conditione (verum nihil est tam turpe, quod non ambitioni, nihil nisi proprium commodum spectanti, pulcrum gloriosumque videatur) ut etiam si Romanus Pontifex secundum Regis & Catharinæ matrimonium sententiam forret, ipse tamen ex adverso necessario Catharinam esse repudiandam in Angliâ pronunciaret. Quum autem Rex communitati Sedis Apostolicæ nondum plane renunciasset, necesse erat, ut Cranmerus à Romana Curia suæ dignitatis confirmationem peteret, Dissenda res & pudenda, ad Episcopalem dignitatem per favorem vel importunitatem evehi extremæ ignorantia homines. Itaque quum ille Regis quæ Ecclesiæ majore teneretur studio, & Regis eam esse mentem perspiceret, potius ut Ecclesiæ

valedicturus, quam Anna Bolena cariturus esset; ubi ventum est ad iurandum sanctæ Sedi Apostolicæ præstandum, Tabellionem accersit, & coram eo contestatur, se *invitum obedientiam Pontifici Romano promittere, nec quidquam minus in animo sibi esse, quam ut in Regis detrimentum illi fidem servet.* Hoc facto, omnibus ceremoniis ab iis qui Archiepiscopalem honorem primum capefunt, observari solitis defungitur. Erat homo secularibus oppletus, ingenio lubrico & vasto, magna moliens & audax, denique inquinatus hæresi: quam etiam ob causam Maria deinde regnante, flammis traditum vidimus. à Germania adductam feminam, quum Episcopus esset, secum habuit, eandemque deinde mortuo Henrico palam in uxorem sub Eduardo Rege duxit. Henricus rex iis quæ hæcenus in causa sua gesta fuerunt, offensus atque irritatus, quotidie multo pejora moliri cœpit. Et quemadmodum in flumine, re etiam minima fundo affixa, quidquid defluentis aquæ lapsus in eam impingit, sistitur, atque rei illi sese applicat, ita ut ea initio parva & infirma, paulatim magna & robusta euadat; ita in torrente isto malorum qui Angliam inundabat, res nihili, Amor videlicet mulierulæ, universo Regno ruinam adduxit: & ut dicam apertius, Regi adversus Pontificem aliquid molienti res nihili fundamentum fuit schismatis, quod deinde omnes infelicissimi Regni Ecclesiasticas leges pessum dedit. Est Lex in Anglia, quam DE PRÆMUNIRE appellant. Rex, ut aliqua juris specie in Clerum grassari posset, re cum quibusdam Consiliariis, quos voluntati suæ assensuros sciebat, prævaricata hujus Legis litem Clero intendit quod Pontificis & Legatorum ejus externam potestatem agnosceret, eoque omnia ejus bona in commissum cecidissent, si quoque Regis inferenda essent. Clerus ab Archiepiscopis suis & Metropolitanis, Cramero, & Leio Eboracensi præfule, qui actores hujus erant Tragediæ, desertus, facile hujus deputationis onere oppressus fuit. Et hoc initium fuit eorum, quæ mox subsequuta sunt, malorum. Itaque Clerici, ut pro necessitate præsentis temporis, Regis voluntati concedendo sese ex istis calamitatibus eriperent, una voce Regi supplicarunt, ut aureorum quadringenta millia, quæ ad criminis commissi expiatione suæ Majestati offerebatur, benigne accipere, reliquamque eis poenâ remittere, & condonare dignaretur: idque pro summa illa potestate, quæ in Regno suo eum, tam in Clerum quam in reliquum popu-

lum habere fatebantur. Ex qua dicendi formula prima occasio deinde sumpta est (frivola sanè & levis) ut Rex superbum illum & gloriosum titulum assumeret; *supremumque Ecclesiæ Anglicanæ Caput* diceretur.

Quæ quum viri nonnulli graves viderent, & tanquam periti naucleri impendentem tempestatem jam animo prospicerent; subtrahere se injuriis temporis, & in tutum recipere nitebantur. In primis Thomas Morus, vir doctrina, dignitate & virtute præcellens, rogavit, ut cum bonâ Regis venia abdicare se magistratu liceret, reddito Regi Cancellariatus sigillo. Huic Rex suffecit hominem valde tenuis fortunæ, Thomam Audlaum, simulque facultates ejus, piæguis in Londinensi civitate Abbatia accessione locupletavit. Quum autem hæc & alia ad aures Pontificis Clementis perlata essent, simulque didicisset, quam impotenter in Annam Bolenam affectus esset Henricus, quodque ejus causa matrimonii sui dissolutionem tantopere ex peteret: Pontifex, qui jam antea non semel literis precibusque suis Henricum frustra tentaverat, nunc aliis literis, in forma Brevis concepit, Regi præcipere pro sua auctoritate sub anathematis poena statuit, ne ad novas nuptias progredi indecisa lite, tentaret. At Henricus, cui molestum erat quidquid consiliis & libidini ipsius obstabat (Amor enim, quo magis cohibetur, eò magis exardescit, Euripide teste) omnem istam Pontificis actionem susque deque habuit, & Annam recusatam, nisi nuptiis intervenientibus, corporis sui copiam Regi facere, vehementius etiam deperire cœpit. Hanc Pembruchii Marchionissam primum abs se constitutam, ad decimum Calendas Decembris, Anno 1531. in uxorem clam ducere constituit, eo quod de divortio Catharinæ nondum esset neque Romæ neque in ipso Angliæ Regno pronunciata sententia.

III. Rolandus ergo quidam tunc Presbyter (quæ postea Rex propter hoc obsequium in Episcopum Liechfeldiensem cooptavit) accersitur. Ei Rex narrat, sententiam Romæ jam tandem secundum se pronunciatam esse, factumque sibi esse potestatem novam uxorem ducendi: ad eam rem persiciendam ipsius potissimum, quem honoratum exspectet, opera uti velle: Rolandus Reges, qui potestatem jubendi & cogendi habent, non mentiri arbitratus, actis gratis, ad rem divinam faciendam sese præparat. *Mox, credo* (inquit) *Majestatem tuam habere diploma* Pontif-